

EĞİTİM DÜZEYİ İLE SUÇ TÜRÜ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ARAŞTIRILMASI

Yard. Doç. Dr. Zeki YILDIZ
Osmangazi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi

Devlet şeklinde organize olmuş toplumlarda suçun önlenmesi konusunda somut adımların atılması gerekir. Suçun önlenmesi, suç sayılabilecek fiillerin ön koşullarının ortadan kaldırılmasıyla mümkün olabilir. Söz konusu ön koşulların belirlenmesine ilişkin yapılan çalışmalar, işlenen suçların önlenmesinde önemli yararlar sağlayacaktır. Bu bağlamda bir toplumda işlenen suç türlerinin suç işleyen kişilerin eğitim düzeylerine göre nasıl bir farklılık gösterdiğinin belirlenmesi önemlidir. Bir toplumdaki farklı eğitim düzeyindeki kişilerin farklı suçları işledikleri yani, eğitim düzeylerine bağlı olarak suç türlerinin farklılaştığı bilimsel olarak ortaya konulabilir ise, suçların önlenmesi konusunda yapılan çalışmalara önemli katkı sağlanmış olacaktır.

Bu çalışmanın ana amacı, Türkiye'de işlenen suç türlerinin eğitim düzeyine göre nasıl farklılaştığının araştırılmasıdır. Bu amaçla Türkiye'de 2001 yılında cezaevine giren 23600 hükümlüye ilişkin veriler kullanılmıştır. Ele alınan eğitim düzeyi ve suç türü değişkenleri metrik olmayan değişkenlerdir. Bu çalışmada değişken düzeylerine göre oluşturulan kontenjans tablosuna dayanarak değişkenler arasındaki birlikteliği incelemeyi sağlayan uyum analizinden yararlanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda işlenen suç türlerinin eğitim düzeylerine göre farklılaştığı görülmüştür. Elde edilen sonuçlar yorumlanmış ve suçların önlenmesi konusunda çalışmalar yapan araştırmacılar ile uygulayıcılara öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: eğitim düzeyi ve suç, eğitim suç ilişkisi

INVESTIGATING THE RELATIONSHIP BETWEEN TYPE OF CRIME AND EDUCATIONAL LEVEL

Zeki YILDIZ, Asst. Prof.

Osamngazi University, Faculty of Science and Literature

It is necessary to step forward, in order to decrease crimes in the countries. Decreasing crime is possible by removing preconditions of actions which can be caused crimes. The studies related to determining preconditions make important advantages in decreasing crimes. Hence, it is important to determine how types of crime vary according to educational levels. If it is determined that people in various educational levels commit different crimes, this will make an important contribution in the studies of decreasing crimes.

The main reason of this study is to investigate how the types of crimes vary with respect to educational levels in Turkey. Here, the data related to 23600 prisoners who entered to the prison in 2001 in Turkey are used. The variables of educational level and types of crime are non-metric variables. In this study, we used correspondence analysis, an inductive statistical technique that is suitable for exploring relations among categorical variables. From the analyses done here, it is seen that types of crime differ with respect to educational level. The results are interpreted and some recommendations are given to the researches and practitioners who work on this subject.

Keywords: *education and crime, types of crime and level of education*

zeki yıldız

İnsan toplum içerisinde yaşayarak, kendisini denetim altına alarak ve sınırlayarak toplumun bir üyesi olma görevini yerine getirirken bir yandan kültürün ve uygarlıkların gelişmesine katkıda bulunurken, diğer yandan toplum tarafından kabul görmeyen davranışların ortaya çıkmasına yol açmaktadır (<http://www.muttrafik.8m.com/sucpsik.html>). Toplumların tümü, varlıklarını korumak ve devam ettirmek arzusunda. Bunun için de bünyelerinde, varlıklarını tehlikeye sokan eylemlerin engellenmesine çalışırlar ya da bu eylemler ile karşılaştıklarında, bu eylemleri cezalandırırlar. Ceza, toplum düzenini bozan davranışların bir daha yaşanmamasını veya en aza indirilmesini sağlayacak kurullarla önceden belirlenmiş yaptırımlardır. Suç ise kısaca cezalandırılmış eylem olarak tanımlanabilir (Çam, 2003; Çelik, 2003). Bu noktada suçun önlenmesi, suçun cezalandırılmasından daha yararlı ve kalıcı bir çaba olacaktır. Çünkü işlenen suçtan sonra uygulanan karşı tedbirler genellikle çeşitli zararlara neden olabilmektedir (www.kriminoloji.com, 2002). Suçun önlenmesi, suç sayılabilecek eylemlerin ön koşullarının ortadan kaldırılmasıyla mümkün olabilir. Dolayısıyla suç eyleminin çeşitli faktörler bakımından gösterdiği farklılıkların belirlenmesi, suçun önlenmesi çabalarına kuşkusuz büyük katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda, devlet biçiminde organize olmuş toplumlarda işlenen suç türlerinin suçu işleyen bireylerin eğitim düzeylerine göre nasıl bir farklılık gösterdiğinin, başka bir ifadeyle eğitim düzeyleri ile suç türleri arasında hangilerinin birliktelik gösterdiklerinin belirlenmesi önemlidir.

Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve bilinçli olarak istedik değişme meydana getirme faaliyeti olarak tanımlanabilir. Eğitim, insanın yaşamı boyunca başkalarının etkisiyle öğrendiği davranışları içerir. Ancak eğitim denildiğinde genellikle önceden planlanıp düzenlenen, yani planlı eğitim akla gelir. Planlı eğitim, okul eğitimini, kurumların yaptığı hizmet içi eğitimini ve halk eğitimini kapsar (Başaran,1984).

Bu çalışmanın amacı, eğitimin bu denli önemli rolü dikkate alınarak, Türkiye’de işlenen suç türlerinin eğitim düzeyine göre nasıl farklılaştığının araştırılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda suç türleri ile eğitim düzeyleri arasındaki birliktelikler araştırılmaya çalışılmıştır. Bu amacı gerçekleştirirken değişkenlerin düzeyleri arasındaki birliktelikleri de ortaya koyan ve yorum açısından grafiksel bir gösterim sağlayan Uyum Analizi’nden (Correspondence Analysis) yararlanılmıştır.

Çalışmanın birinci kısmında suçun önlenmesi için yapılacak çabalar ve eğitim düzeyinin suç türü ile birlikteliğinin belirlenmesi gereği kısaca

zeki yıldız

vurgulanmıştır. İkinci kısımda Uyum Analizi ana hatlarıyla tanıtılmıştır. Verilerin çözümlenmesi ve elde edilen sonuçlara üçüncü kısımda yer verilmiştir. Çalışmanın son kısmında ise, sonuçlar yorumlanmış, suçun önlenmesi konusunda çalışmalar yapan araştırmacı ve uygulayıcılara önemli ipuçları sunulmuştur.

UYUM ANALİZİ

Son yıllarda kategorik verilerin çözümlenmesinde kullanılan uyum analizi, $r \times c$ biçiminde gösterilen kontenjans tablolarının ağırlıklı temel bileşenler çözümlenmesini gerçekleştiren bir tekniktir (Özdamar, 1999; Torres and Greenacre, 2002). Uyum analizinin önemli avantajı, değişken düzeylerine göre oluşturulan kontenjans tablosuna dayanarak değişkenler arasındaki uyumluluğu grafiksel olarak incelemeyi sağlayan bir çözümlenme tekniğidir (Becue-Bertaut and Pages; 2002; Kakai et al., 2003). Uyum analizinde önemli üç kavram söz konusudur: a) Satır ve sütun profilleri, b) Mass (Marjinal olasılık) değerleri ve 3) χ^2 uzaklıkları. Satır ya da sütun frekansları için hesaplanan oranlar seti profil olarak isimlendirilir. Her bir göze (hücre) için satır toplamları esas alınarak belirlenen profiller satır profilleri, benzer biçimde her bir göze için sütun toplamları esas alınarak belirlenen profiller de sütun profilleri olarak isimlendirilir (Clausen, 1998; Jobson, 1992). χ^2 uzaklığı, p boyutlu uzayda satır ya da sütun noktaları arasındaki uzaklıktır (Kakai et al., 2003; Greenacre and Blasius 1994).

Mass (marjinal olasılık), bir değişkenin herhangi bir düzeyinin diğer düzeylere göre durumunu gösteren oransal ölçüdür (Greenacre and Blasius, 1994). Her bir satırın satır marjinal olasılığı, her bir satır toplamının genel toplama bölünmesiyle elde edilir. Benzer biçimde her bir sütunun sütun marjinal olasılığı, her bir sütun toplamının genel toplama bölünmesiyle elde edilir. Bir düzeyin marjinal olasılığı o düzeyin önemini ifade eder (Jobson, 1992; Özdamar, 1999).

Uyum analizinin temel amacı, öklid uzaklığı cinsinden ifade edilen, satırlar ve sütunlar arasındaki uzaklıklar matrisinin satır profilleri arasındaki uzaklıklar ile herhangi bir X matrisinin satır profilleri arasındaki uzaklığa yaklaşık aynı olacak biçimde, matrisin satırlarının X ile gösterilebileceği bir çözüm elde etmektir. Benzer olarak, sütun profilleri arasındaki uzaklıklar için de uzaklıklar matrisinin sütunlarının bir Y matrisi ile gösterilebileceği bir çözüm elde etmektir (Özdamar, 1999). Belirtilen bu amaca ulaşmak için

zeki yıldız

tekil değer ayrışımı tekniğinden yararlanılır. Tekil değer ayrışımı, satır ve sütun sayıları eşit olmayan matrislere uygulandığından, çok değişkenli çözümlemede yararlı tekniklerden biridir (Greenacre and Blasius, 1994).

Uyum analizinde χ^2 istatistiği yerine, bununla ilişkili olan toplam değişkenlik (inertia) istatistiği kullanılır. Toplam değişkenlik değeri, χ^2 değerinin genel toplam frekansa oranlanmasıyla elde edilir. Tekil değer ayrışımından elde edilen tekil değerlerin kareleri toplamı, yani öz değerlerin toplamı da toplam değişkenlik değerine eşittir. Tekil değer ayrışımı sonucu elde edilen matrisin öz değerlerinin büyükten küçüğe almış olduğu değerler temel boyutların toplam değişkenliğe katkısını (temel değişkenlikleri) göstermektedir (Jobson,1992). Temel bileşenler analizinde olduğu gibi, uyum analizinde de temel değişkenlikler yüzde olarak ifade edilir ve her bir bileşenin toplam değişkenliğin ne kadarını açıkladığını verir. Bu durum temel bileşenler analizinde de aynıdır (Bakınız Tatlıdil,1992).

Uyum analizinde toplam değişkenliğin en yüksek orandaki kısmını açıklayan eksenlere ana eksenler adı verilir. Değişken düzeylerinin mümkün olduğu kadar az boyutlu bir uzayda incelenmesi, grafiksel gösterimin yorumlanması bakımından kolaylık sağlar. Bu yüzden boyut sayısının belirlenmesinde toplam değişkenliği en yüksek düzeyde açıklayan boyutlar ele alınmalıdır (Özdamar, 1999).

YÖNTEM

Çalışmada Kullanılacak Değişkenlerin Tanıtılması

Çalışmada, çalışmanın amacı doğrultusunda suç türü (X) ve eğitim düzeyi (Y) değişkenleri ele alınmıştır. Suç türü değişkeninin düzeyleri, Cinayet (X1), Irza geçmek ve sarkıntılık (X2), Hırsızlık (X3), Uyuşturucu Madde Kullanmak, Satmak, Satın Almak (X4), Para ve Mal Kaçakçılığı Yapmak (X5), Dövmek, Yaralamak (X6) ve Dolandırıcılık (X7) olarak belirlenmiştir. Eğitim düzeyi değişkeninin düzeyleri ise, İlkokul (Y1), Ortaokul ve Dengi Meslek Okulu (Y2), Lise ve Dengi Meslek Okulu (Y3), Fakülte ve Yüksek Okul (Y4), Okuma yazma bilmeyen (Y5) ve Okuryazar olup da bir okul bitirmeyen (Y6) olarak belirlenmiştir.

Çalışmada ele alınan değişkenlere ilişkin veriler 2001 yılında cezaevine giren 23460 hükümlüye ilişkindir. Veriler Devlet İstatistik Enstitüsünün yayınladığı 2001 yılı Adalet İstatistikleri'ne ilişkindir.

zeki yıldız

Verilerin Çözülmesi

Cezaevine giren bireylerin eğitim düzeyi ile işledikleri suç türü arasındaki ilişkinin ve işlenen suç türlerinin eğitim düzeyine göre nasıl farklılaştığının araştırılması amacıyla yapılan çalışmamızda Türkiye’de 2001 yılında cezaevine giren 23460 kişinin eğitim durumu ve cezaevinde bulunma nedeni olan suç türü verilerinden yararlanılmıştır.

Bu çalışmada suç türü ile eğitim durumu değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla uyum analizi kullanılmıştır. Çözümlemede SPSS paket programı kullanılmıştır.

Suç türü değişkeninin düzeyleri satırlarda ve eğitim durumu değişkeninin düzeyleri sütunlarda olmak üzere kontenjans tablosu Tablo 1’deki gibi düzenlenmiştir.

Tablo 1. 2001 Yılında Türkiye’de Cezaevine Giren 23460 Hükümlünün Eğitim Düzeyi Ve Suç Türüne Göre Oluşturulan Kontenjans Tablosu

	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksek	O-Y Degi	O-Y	Toplam
Cinayet	2489	350	251	32	142	162	3426
Irza geçmek	1269	169	116	17	56	62	1689
Hırsızlı	3663	425	243	23	338	235	4927
Uyusturucu	2192	341	273	32	189	127	3154
Para Vermek	467	52	42	13	37	52	663
Dovmek	3172	426	264	30	132	103	4127
Dolandırmak	3346	833	930	229	56	80	5474
Toplam	16598	2596	2119	376	950	821	23460

Kaynak: DİE Adalet İstatistikleri

Çözümlemede elde edilen satır ve sütun profilleri sırasıyla Tablo 2 ve Tablo 3’te verilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde örneğin, cinayet suçunu işleyen 3426 hükümlünün %72,7’sinin ilkokul, %10,2’sinin ortaokul ve dengi meslek okulu, %7,3’ünün lise ve dengi meslek okulu, %0,9’unun fakülte ve yüksek okul mezunu, %4,1’inin okur-yazar değil ve %4,7’sinin oku-yazar olduğu söylenebilir.

Sütun marjinal olasılık değerlerine göre suç işleyen 23460 hükümlüden %70,8’i ilkokul, %11,1’i ortaokul ve dengi meslek okulu, %9,0’u lise ve dengi meslek okulu, %1,6’sı fakülte ve yüksek okul düzeyinde eğitime sahiptir, %4,0’i okur-yazar değil ve %3,5’i okur-yazar olduğu söylenebilir.

zeki yıldız

Tablo 2. Satır Profilleri ve Sütun Marjinal Olasılık Değerleri

	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksek	O-Y Deği	O-Y	Toplam
Cinayet	,727	,102	,073	,009	,041	,047	1,000
Irza geçmek	,751	,100	,069	,010	,033	,037	1,000
Hırsızlı	,743	,086	,049	,005	,069	,048	1,000
Uyusturucu	,695	,108	,087	,010	,060	,040	1,000
Para Vermek	,704	,078	,063	,020	,056	,078	1,000
Dövmek	,769	,103	,064	,007	,032	,025	1,000
Dolandırmak	,611	,152	,170	,042	,010	,015	1,000
Toplam	,708	,111	,090	,016	,040	,035	

Tablo 3. Sütun Profilleri ve Satır Marjinal Olasılık Değerleri

	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksek	O-Y Deği	O-Y	Toplam
Cinayet	,150	,135	,118	,085	,149	,197	,146
Irza geçmek	,076	,065	,055	,045	,059	,076	,072
Hırsızlı	,221	,164	,115	,061	,356	,286	,210
Uyusturucu	,132	,131	,129	,085	,199	,155	,134
Para Vermek	,028	,020	,020	,035	,039	,063	,028
Dövmek	,191	,164	,125	,080	,139	,125	,176
Dolandırmak	,202	,321	,439	,609	,059	,097	,233
Toplam	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000

Tablo 3 incelendiğinde örneğin, eğitim durumu ilkökullü olan 16598 hükümlünün %15,0'ünün cinayet, %7,6'sının ırza geçmek ve sarkıntılık, %22,1'inin hırsızlık, %13,2'sinin uyusturucu madde kullanmak, satmak, satın almak, %2,8'inin para ve mal kaçakçılığı yapmak, %19,1'inin dövmek ve yaralamak ve %20,2'sinin dolandırıcılık suçunu işlemiş olduğu söylenebilir.

Satır marjinal olasılık değerlerine göre suç işleyen 16598 hükümlüden %14,6'sının cinayet, %7,2'sinin ırza geçme ve sarkıntılık, %21,0'ünün hırsızlık, %13,4'ünün uyusturucu madde kullanmak, satmak, satın almak, %2,8'inin para ve mal kaçakçılığı yapmak, %17,6'sının dövmek ve yaralamak, %23,3'ünün dolandırıcılık suçundan dolayı cezaevinde bulunduğu görülmektedir.

Elde edilen boyutların değişkenliği ve her bir boyutun toplam değişkenliği açıklama oranları Tablo 4'te verilmiştir.

zeki yıldız

Tablo 4: Boyutların Değişkenlik (İnertia) ve Toplam Değişkenliği Açıklama Oranları

Boyut	Tekil Değer	Değişkenlik	Değişkenliğin Açıklanma Oranı	Kümülatif Oran
1	,23798	,05663	,892	,892
2	,07114	,00506	,080	,972
3	,03906	,00153	,024	,996
4	,01657	,00027	,004	1,000
5	,00141	,00000	,000	1,000
Toplam		,06350	1,000	1,000

Tablo 4'de görüldüğü gibi temel boyut sayısı,

$$K = \min\{r-1, c-1\} = \min\{7-1, 6-1\} = 5$$

olarak belirlenmiştir.

0,06350 olan toplam değişkenliğin %89,2'sini 1. boyut yüksek oranda, %8'ini 2. boyut ve %2,4'ünü 3. boyut açıklanmaktadır. Birikimli oranlara bakıldığında, ilk iki boyut toplam değişkenliğin %97,2'sini açıklamaktadır. Buna göre uyum analizinde iki boyut kullanılması değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinde yeterli (uygun) olacaktır.

Boyutların her satır ve her sütun değişkenliğine katkı değerleri Tablo 5 ve Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 5. Boyutların Her Bir Satır Değişkenliğine Katkısı

Suç Türü	Marjinal Profil	Boyut		Toplam
		1	2	
Cinayet	,146	,765	,000	,765
İrza geçmek	,072	,494	,396	,891
Hırsızlı	,210	,945	,040	,985
Uyusturucu	,134	,425	,349	,774
Para Vermek	,028	,347	,331	,678
Dovmek	,176	,293	,703	,996
Dolandırmak	,233	,998	,001	1,000

zeki yıldız

Boyutların suç türü değişkeni noktalarının değişkenliğine olan katkıları Tablo 5'den incelendiğinde; cinayet suçunun değişkenliğinin %76,5'i 1. boyut, ırza geçmek ve sarkıntılık suçunun değişkenliğinin %49,4'ü 1. boyut, hırsızlık suçunun değişkenliğinin %94,5'i 1. boyut, uyuşturucu madde kullanmak, satmak, satın almak suçunun değişkenliğinin %42,5'i 1. boyut, para ve mal kaçakçılığı yapmak suçunun değişkenliğinin %34,7'si 1. boyut, dövme ve yaralamak suçunun değişkenliğinin %70,3'ü 2. boyut ve dolandırıcılık suçunun %99,8'i 1. boyut tarafından açıklanmaktadır. Bu düzeyler grafiksel gösterimde katkı miktarı en yüksek olan boyuta daha yakın olacaktır. Özellikle dolandırıcılık suçuna 1. boyutun katkısı yaklaşık olarak % 100'lük bir orana sahiptir. Bu kategorinin grafiksel gösterimde 1. boyut üzerinde çıkması olasıdır.

Tablo 6. Boyutların Her Sütun Noktasının Değişkenliğine Katkısı

Eğitim	Marjinal Profil	Boyut		Toplam
		1	2	
İlkokul	,708	,822	,174	,996
Ortaokul	,111	,981	,001	,982
Lise	,090	,980	,017	,997
Yüksek	,016	,953	,027	,980
O-Y Degil	,040	,768	,180	,948
O-Y	,035	,651	,229	,880

Boyutların eğitim durumu değişkeni noktalarının değişkenliğine olan katkıları Tablo 6'dan incelendiğinde; ilkokul düzeyinin değişkenliğinin %82,2'si, orta okul ve dengi meslek okulu düzeyinin değişkenliğinin %98,1, lise ve dengi meslek okulu düzeyinin değişkenliğinin %98'i, fakülte ve yüksek okul düzeyinin değişkenliğinin %95,3'ü, okur-yazar olmama düzeyinin değişkenliğinin %76,8'i ve okur-yazar düzeyinin değişkenliğinin %65,1'i 1. boyut tarafından açıklanmaktadır. Dikkat edilirse eğitim durumu değişkeninin bütün düzeylerine sadece 1. boyut katkı sağlamaktadır. Eğitim durumu değişkeni kategorileri grafiksel gösterimde 1. boyuta daha yakın olacaktır. 1. boyut ile eğitim durumu değişkeni kategorileri arasında çok kuvvetli bir ilişki vardır.

Satır ve sütun noktalarının her boyutun değişkenliğine katkıları Tablo 7 ve Tablo 8'de gösterilmiştir.

zeki yıldız

Tablo 7. Satır Noktalarının Her Boyutun Değişkenliğine Katkısı

Suç Türü	Marjinal Profil	Boyut	
		1	2
Cinayet	,146	,023	,000
Irza geçmek	,072	,008	,071
Hırsızlı	,210	,203	,096
Uyusturucu	,134	,013	,118
Para Vermek	,028	,014	,144
Dövmek	,176	,021	,560
Dolandırmak	,233	,719	,012

Suç türlerinin 2 boyutun değişkenliğine yapmış olduğu katkılar Tablo 7'den incelendiğinde; 1. boyut tarafından açıklanan değişkenliğe dolandırıcılık suçunun, 2. boyut tarafından açıklanan değişkenliğe dövme ve yaralamak suçunun katkılarının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Sütun noktalarının her boyutun değişkenliğine katkısı

Eğitim	Marjinal Profil	Boyut		Toplam
		1	2	
İlkokul	,708	,822	,174	,996
Ortaokul	,111	,981	,001	,982
Lise	,090	,980	,017	,997
Yüksek	,016	,953	,027	,980
O-Y Değil	,040	,768	,180	,948
O-Y	,035	,651	,229	,880

Eğitim durumu değişkeninin düzeylerinin 2 boyutun değişkenliğine yapmış olduğu katkılar Tablo 8'den incelendiğinde; 1. boyut tarafından açıklanan değişkenliğe lise ve dengi meslek okulu ve fakülte ve yüksek okul düzeylerinin, 2. boyut tarafından açıklanan değişkenliğe okur-yazar değil ve okur-yazar düzeyinin katkılarının daha fazla olduğu görülmektedir.

zeki yıldız

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Eğitim düzeyi ve suç türü değişkenleri arasındaki ilişkiyi değişken düzeyleri arasındaki ilişkiler ile birlikte veren grafiksel gösterim Şekil 1'de verilmiştir. Şeklin incelenmesiyle uyum analizinden elde edilen sonuçların değerlendirilmesi mümkün olmaktadır. Buna göre,

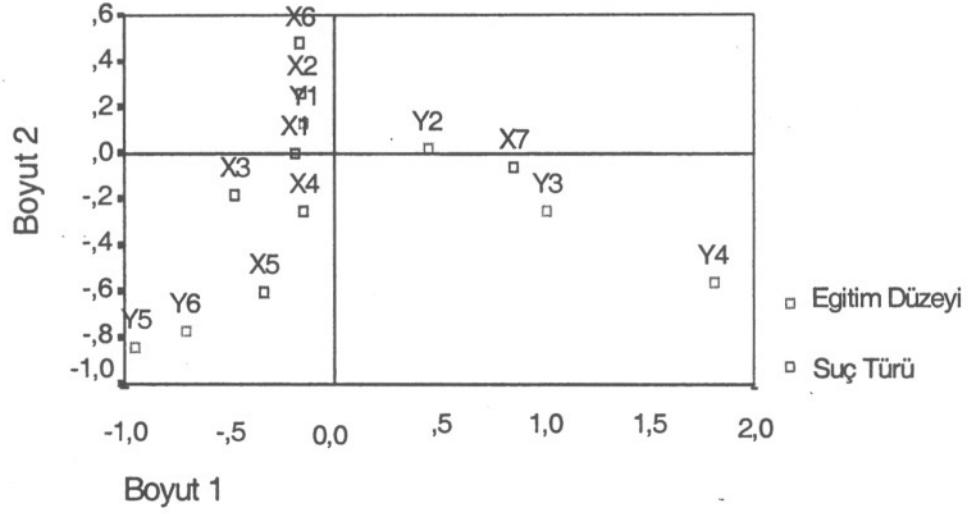
İlk boyutta en yüksek negatif değer hırsızlık ve en yüksek pozitif değer fakülte ve yüksek okul düzeyinde yer almaktadır. Yani hırsızlık ve fakülte ve yüksek okul düzeylerinin birbiriyle ilişkili olmadığı söylenebilir. İkinci boyutta en yüksek negatif değer okuma yazma bilmeyen ve en yüksek pozitif değer ise dövme yapmak düzeylerinde yer almaktadır. Yani ikinci boyuta göre bu düzeyler arasında ilişki olmadığı söylenebilir.

Okuma yazma bilmeyen ve okuyazar ama okul bitirmemiş düzeyi ile hırsızlık, uyuşturucu madde kullanmak, satmak, satın almak ve mal kaçakçılığı yapmak suç türleri arasında ilişki olduğu görülmektedir. İlkokul düzeyi ile ırza geçme ve sarkıntılık, cinayet ve dövme yapmak, yaralamak suç türleri arasında yüksek düzeyde sıkı ilişki olduğu gözlenmektedir. Lise ve dengi meslek okulu düzeyi ile dolandırıcılık suçu yüksek düzeyde ilişki göstermektedir. Eğitim durumu orta ve dengi meslek okulu olan bireyler, dolandırıcılık suç türüne çok fazla olmasa da diğer suç türlerinden daha yakın ancak zayıf bir eğilim göstermektedir. Fakülte ve yüksek okul düzeyi çok sıkı olmasa da dolandırıcılık suçuna eğilim görülmele birlikte diğer suç türlerinden çok uzakta yer almaktadır. Eğitim durumu fakülte ve yüksek okul düzeyine yaklaştıkça dolandırıcılık suçu dışında diğer suç türleriyle önemli ilişkiler gözlenmemiştir.

Çalışmada ulaşılan sonuçlar ışığında, planlı eğitimin bireyi suç işlemekten uzaklaştırdığı söylenebilir. Eğitim, bireyin doğumundan başlayıp ölümüne kadar devam eden uzun bir süreçtir. Bundan dolayı ülkedeki eğitim düzeyinin yükseltilmesiyle okullu olmayan ve eğitim düzeyi düşük bireylerin çoğunlukla işledikleri, dolandırıcılık dışındaki suç türlerinin ortaya çıkma sıklığını azaltacağı düşünülebilir. Eğitim düzeyi değiştikçe suçların türleri de farklılık göstermektedir. Planlı eğitimde bu durumun dikkate alınması uygun olacaktır. Ayrıca, eğitim düzeyi lise ve yüksek okul olan bireylerin dolandırıcılık suçunu işlemelerini engellemek için, söz konusu bireylerin bu suçu işleme nedeninin araştırılması gerekir. Eğitim düzeyi yükseldikçe, kişilerin sosyal yaşam gereksinim ve beklentileri yükselecektir. Ekonomik koşulları bu beklentileri karşılayamadığında bu kişiler dolandırıcılık yoluyla

zeki yıldız

Şekil 1. Uyum Analizi Sonuçları (Grafiksel Gösterim)

ek kaynak bulma girişiminde olabilirler. Bu nedenle bu suçu önleme tedbirlerinin içerisinde eğitim düzeyi yüksek olan kişilerin iş olanaklarının artırılması çabaları da yer almalıdır.

Çalışmamızda eğitim düzeyi ile bireylerin işledikleri suç türleri arasındaki ilişkiler belirlenmiştir. Eğitim düzeyinin yanında bireylerin ekonomik, sosyal, kültürel durumlarını yansıtan değişkenler de dikkate alınarak benzer çalışmalar yapılabilir.

zeki yıldız

KAYNAKÇA

- Başaran, İ., E., (1984), *Eğitime Giriş*, Sevinç Matbaası, Ankara.
- Becue-Bertaut, M., and Pages, J., (2002), "A principal Axes Method for Comparing Contingency Tables: MFACT", *Computational Statistical & Data Analysis* 000, 000-000 (in press).
- Clausen, S., (1998), *Applied Correspondence Analysis: An Introduction*, Thousand Oaks, Sage.
- Çam, T., (2003), "Suç-Eğitim İlişkisi", *Çağın Polisi Dergisi*, Yıl 2, Sayı 20s: 58-60.
- Çelik, D. Ş., (2003), "Çocuk Suçluluğunda Ailenin Rolü", *Polis Dergisi*, Yıl 9, Sayı 3.
- Greenacre, M. & Blasius, J. (Eds.), (1994), *Correspondence Analysis in the Social Science*, Academic Press, San Diego.
- <http://www.muttrafik.8m.com/sucpsik.html> , "Suç ve Suçlu Psikolojisi", İçel İli Mut İlçe Emniyet Amirliği, 2003.
- <http://www.kriminoloji.com>, "Suçun Önlenmesinin Yolları",2002.
- Jobson, J. D. (1992), *Applied Multivariate Analysis*, "Volume II: Categorical and Multivariate Methods", Springer-Verlag, New York.
- Kakai, H., Maskarinec, G., Shumay, D. M., Tatsumura, Y. And Tasaki, K., (2003), "Ethnic Differences in Choices of Health Information by Cancer Patients Using Complementary and Alternative Medicine: an Exploratory Study with Correspondence Analysis", *Social Science & Medicine*, 56, 851-862.
- Özdamar, K. (1999), *Paket Programlarla İstatistiksel Veri Analizi*, "Çok Değişkenli Analizler", Kaan Kitabevi, Eskişehir.
- Tatlıdil, H. (1992), *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Analiz*, Engin Yayınları, Ankara.

zeki yıldız

Torres A. and Greenacre, M., (2002), "Dual Scaling and Correspondence Analysis of Preferences, Paired Comparisons and Ratings", *Intern. J. Of Research in Marketing*, 19, 401-405.

T.C. Başbakanlık D.İ.E.(2001), *Adalet İstatistikleri*, D.İ.E. Yayınları, No: 000, Ankara (Baskıda).

İletişim

Yard. Doç. Dr. Zeki YILDIZ
Osmangazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi,
İstatistik Bölümü, Eskişehir
Tel: 0222 2290297-2107
E-posta:zyildiz@ogu.edu.tr